

รูปแบบการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นไทยและผลลัพธ์:

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ณัฐยา ศรีทะแก้ว ปร.ด.^{1*}, เกษราภรณ์ เคนบุผา ปร.ด.²,

วิไลวรรณ ปะธิเก ปร.ด.³, ทรงวุฒิ ภัทรไชยกร ศศ.ม.⁴

บทคัดย่อ

การสอนเพศศึกษาอย่างถูกต้องจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องเพศที่ไม่พึงประสงค์ ประเทศไทยมีวัฒนธรรมการสื่อสารเรื่องเพศจำกัดทำให้การสอนเพศศึกษาถูกละเลย หรือหลีกเลี่ยงการพูดถึงประเด็นเรื่องเพศ ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นได้รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสอนเพศศึกษาและผลการสอนเพศศึกษา โดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของสถาบัน Joanna Briggs ปี พ.ศ. 2563 สืบค้นวรรณกรรมผ่านฐานข้อมูล CINAHL ProQuest Scopus ThaiJo Google Scholar และ Google โดยคำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นงานวิจัย ได้แก่ เพศศึกษา วัยรุ่น เยาวชน และประเทศไทย ทั้งบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์ระหว่างเดือน มกราคม 2559 ถึง มีนาคม 2564 มีเกณฑ์คัดเข้าที่กำหนดขึ้นตามรูปแบบ PICO บทความผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และนำข้อมูลมาสังเคราะห์โดยการหาแก่นสาระ (Thematic analysis) ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสอนเพศศึกษาในประเทศไทย มี 4 รูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต การเพิ่มคุณค่าในตนเอง การสร้างความตระหนักทางวัฒนธรรม และการสอนเพศศึกษาโดยประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ ทุกรูปแบบการสอนเพศศึกษามุ่งผลไปที่การเพิ่มความรู้เป็นหลัก ทั้งนี้พบว่าเพศศึกษาช่วยเพิ่มความรู้ให้กับวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าการสอนเพศศึกษามีผลต่อทักษะชีวิต คุณค่าในตนเองเรื่องเพศ ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาเชิงประจักษ์ที่เพียงพอ การสอนเพศศึกษาในประเทศไทยควรมีการนำเทคโนโลยีมาประกอบ การสอน และควรมีการวัดผลการสอนเพศศึกษาในระยะยาวและต่อเนื่อง นอกจากนี้การสอนเพศศึกษาควรนำหัวข้อเรื่องความเท่าเทียมทางเพศมาบรรจุไว้ในการสอน เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพในตนเองเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น

คำสำคัญ: เพศศึกษา วัยรุ่น ประเทศไทย

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

² ศูนย์วิจัยและฝึกอบรม โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

³ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดนครนายก

⁴ ภาควิชาภาษาและวรรณคดีตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

* Corresponding email: master_nok@hotmail.com

วันที่รับ (received) 30 มิ.ย. 2564 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 20 ต.ค. 2564 วันที่ตอบรับ (accepted) 19 พ.ย. 2564

Sexuality Education Delivery and Its Outcome in Thailand: A Systematic Review

Nuttaya Sritakaew Ph.D.^{1*}, Kedsaraporn Kenbubpha Ph.D.²,
Wilaiwan Pathike Ph.D.³, Songwut Bhattarachaiyakorn MA⁴

Abstract

Sexuality education is considered as the solution for many undesirable sexual issues. Because of the cultural perspectives in Thailand, sexuality is viewed as a sensitive topic that should be avoided and not mentioned in Thai educational contexts. Adolescents lack information regarding sexual health, which results in the risk of sexually abusive behaviour. This study aimed to investigate the delivery methods and outcomes of sex education programs in Thailand through a systematic review in tandem with the methods of the Joanna Briggs Institute, 2020 processes. The researchers collected data from six databases, including CINAHL, ProQuest, Scopus, ThaiJo, Google Scholar, and google. Keywords were used to search for articles; sex education, Adolescence, Youth, and Thailand. The databases searched the related articles dated from January 2016 to March 2021, which had been published in Thai and English. The articles selected for inclusion in the study were chosen using the PICO framework and assessed by two experts. The thematic analysis was used as the primary method to analyse the data in this research. There were four significant trends in sex education in Thailand, including ‘life-skill improvement’, ‘self-value encouragement’, ‘the establishment of cultural awareness’, and ‘technology-based learning’. All the teaching methods were aimed at increasing students’ sexual knowledge. Moreover, it revealed that sex education had significantly increased adolescents’ knowledge. However, it could not conclude that sex education affected life skills concerning sexuality, self-value about sexuality, communication skills about sexuality, and sexual behaviour since there was an insufficient number of robust, empirical studies. There should be technology-assisted sexuality learning in Thai education and the continuation of the long-term learning assessment of sex education. Furthermore, a gender equality topic should be added to the instructional design to boost self-potential among learners and adolescents.

Keywords: sex education, teenager, Thailand

¹ Faculty of Nursing, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani

² Research and training centre, Prasimahabhodi Psychiatric hospital, Ubon Ratchathani

³ Faculty of Nursing, Srinakharinwirot University, Nakhonnayok

⁴ Department of Western Languages and Literature, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

* Corresponding email: master_nok@hotmail.com

บทนำ

เพศศึกษา หรือในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนและใช้คำว่า ‘เพศวิถีศึกษา’ เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ ซึ่งหมายถึง “กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศ ตลอดจนมิติทางสังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ รวมทั้งสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ”¹ มีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ ค่านิยม พฤติกรรม และทักษะที่จำเป็น เพื่อให้บุคคลมีความรับผิดชอบ และเลือกการดำเนินชีวิตทางเพศได้อย่างสมดุล มีความสุข เหมาะสม และปลอดภัย อีกทั้งยังคาดหวังให้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางสังคม เช่น การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การติดเชื้อจากพฤติกรรม การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวของวัยรุ่น ครอบครัว เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และพฤติกรรมทางสังคม¹

เพศศึกษา หรือ Sex education เป็นรายวิชาที่ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มาตั้งแต่ พ.ศ. 2521 แล้วจึงมีการบรรจุเพศศึกษาเข้าเป็นเนื้อหาของสาระวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2544 จากนั้นได้มีการบรรจุเพศศึกษาเป็นหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา²

การสอนเพศศึกษาในประเทศไทย ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนและแก้ไขปัญหาสุขภาพทางเพศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติของสังคมไทยที่เชื่อว่า “เพศ” เป็นเรื่องที่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึง และเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ที่จะถูกสอนอย่างเปิดเผย ทำให้คนไทยบางส่วนขาดทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ³ มีความเข้าใจผิดของผู้ปกครองและสังคมต่อเพศศึกษา รู้สึกอับอาย ไม่ยอมรับ³⁻⁴ รวมถึงจุดอ่อนด้านกลยุทธ์การสอนที่ยังขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารและทักษะของครูในการให้ความรู้แก่นักเรียน⁵ ซึ่งแม้ว่าหัวข้อการสอนเพศศึกษาที่ทุกโรงเรียนจะต้องสอนเหมือนกัน ได้แก่ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ กลับพบว่าจำนวนวัยรุ่นเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ติดเชื้อเอชไอวี และตั้งครรภ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นที่ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพอันเป็นผลมาจากพฤติกรรมทางเพศ⁶⁻⁷

จากสถิติพบว่า แม้จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีโดยรวมของประเทศจะลดลง แต่ผู้ติดเชื้อรายใหม่ที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15 - 24 ปี มีถึงเกือบร้อยละ 70⁷⁻⁸ และยังพบอีกว่ากลุ่มของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย มีสัดส่วนของการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่มีการป้องกันใด ๆ นอกจากนี้ การตั้งครรภ์แบบไม่ตั้งใจในกลุ่มวัยรุ่นพบว่า มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใน ปี พ.ศ. 2562 พบว่า หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอายุ 10 - 14 ปี มีอัตราการคลอดบุตร จำนวน 1.1 คนต่อหญิงสาว 1,000 คน⁸ และยังพบอีกว่าวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี มีการทำแท้งถึงร้อยละ 1.4 เนื่องจากการตั้งครรภ์เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา มีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้¹⁰ ซึ่งการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ถือเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ นำไปสู่การประกาศพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 อีกด้วย¹

การจัดการเรียนการสอนของเพศศึกษาที่ผ่านมาในอดีต จึงถือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพทางเพศในปัจจุบัน ที่ยังคงมีผลกระทบต่อปัญหาด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศ การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและผลของการสอนเพศศึกษาในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2559 ถึง 2564 เพื่อเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทเพศศึกษาของไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาและ

ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศที่เหมาะสม ทั้งในแง่ของวิธีการสอน รูปแบบการสอน และเทคนิคการสอน ที่สอดคล้องและตอบสนองอย่างเท่าทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นไทย
2. ศึกษาผลของการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นไทย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นไทย ที่ได้รับการตีพิมพ์ในฐานข้อมูลผ่านการประเมินบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ระหว่างเดือน มกราคม 2559 ถึง มีนาคม 2564 ทั้งบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนของสถาบัน Joanna Briggs ในปี พ.ศ 2563¹¹ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างคำถาม 2) กำหนดเกณฑ์ 3) การรวบรวมการศึกษาจากการสืบค้น 4) การเลือกบทความและเกณฑ์การคัดออก 5) การประเมินคุณภาพของบทความ 6) การวิเคราะห์และสังเคราะห์การศึกษาที่เกี่ยวข้อง 7) การนำเสนอและตีความผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากรายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพศศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่นไทย ที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ 2559 ถึง 2564 โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. คำถามการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีคำถามวิจัยดังนี้

- 1) การสอนเพศศึกษาในวัยรุ่นไทยเป็นอย่างไร
- 2) การสอนเพศศึกษาในวัยรุ่นไทยมีผลเป็นอย่างไร

2. การกำหนดเกณฑ์เพื่อคัดเลือกบทความวิจัย มีการสร้างเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) ตามรูปแบบ PICO เพื่อใช้สืบค้นและประเมินบทความเบื้องต้นจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และบทความเต็มฉบับ¹²⁻¹³ ดังนี้

P (Population or problem): เด็กวัยรุ่นไทยอายุ 11-19 ปี

I (Intervention or exposure): รูปแบบการสอนเพศศึกษา

C (Comparison or control): ไม่มี

O (Outcome): ผลการสอนเพศศึกษา

ส่วนเกณฑ์การคัดออก ได้แก่ บทความที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ วิทยานิพนธ์ หนังสือบทความในนิตยสาร บทความแสดงความคิดเห็น กรณีศึกษาและการศึกษาเชิงคุณภาพ งานวิจัยภาษาอื่นๆที่ไม่ใช่ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. การสืบค้นข้อมูล (Search strategies) ทำการสืบค้นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากฐานข้อมูล จำนวน 6 ฐานข้อมูล ได้แก่ CINAHL, ProQuest, Scopus, ThaiJo, Google Scholar และการสืบค้นผ่าน Google โดยกำหนดคำสำคัญ (Key words) เพื่อสืบค้น ประกอบด้วย เพศศึกษา (sex education) วัยรุ่น (Adolescence) เยาวชน (Youth) และประเทศไทย (Thailand)

4. การคัดเลือกบทความ หลังจากสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ตามขั้นตอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยอ่านบทคัดย่อและบทความฉบับเต็ม คัดเลือกบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์คัดเข้า บทความใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์คัดออก ขั้นตอนการสืบค้นและคัดเลือกบทความได้รวบรวมและนำเสนอตามแผนภาพของ PRISMA ซึ่งช่วยสรุปกระบวนการในการเลือกบทความ¹³ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

5. การประเมินคุณภาพบทความวิจัย เมื่อได้บทความวิจัยที่เป็นไปตามเกณฑ์คัดเข้า ขั้นต่อไปผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คนที่เป็นอิสระต่อกัน ประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกรายงานวิจัยมาแล้ว โดยใช้เครื่องมือตรวจสอบคุณภาพบทความเชิงปริมาณของสถาบัน Joanna Briggs ปี พ.ศ. 2563 (Critical appraisal tool for quantitative research)¹⁴ ถ้าผลการประเมินมีความเห็นไม่ตรงกัน 2 คน จะแก้ปัญหาด้วยการสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่สาม พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นแบบ Inter-Rater เท่ากับ 0.62 ซึ่งถืออยู่ในเกณฑ์ดี (0.61 - 0.80)¹⁵

โดยแบบประเมินบทความวิจัยแบบกึ่งทดลองมีข้อคำถามเพื่อประเมินจำนวน 9 ข้อคำถาม¹⁴ และแบบประเมินบทความวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุมมีข้อคำถามเพื่อประเมินจำนวน 11 ข้อคำถาม¹⁴ ในแต่ละข้อจะประเมินคุณภาพงานวิจัย ดังนี้ 1 คะแนน = ใช่, 0.5 คะแนน = ไม่แน่ใจ, 0 คะแนน = ไม่ใช่ โดยงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงจะต้องมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80¹⁵ ส่วนงานวิจัยที่มีคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 งานวิจัยนั้นจะถูกคัดออกจากการศึกษา

6. การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสกัดข้อมูล (Data extraction form) (ตารางที่ 1) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสกัดข้อมูล กลยุทธ์การสกัดข้อมูลใช้หลักการตามขั้นตอนโดยใช้วิธีของ Kable, Pich and Maslin-Prothero¹⁶ ข้อมูลที่สกัดได้ประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานของการวิจัย ได้แก่ ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์ 2) รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย ได้แก่ ประเภทของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ปัญหาการวิจัย ประเภทของเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และ 3) รายละเอียดเกี่ยวกับผลการวิจัย ได้แก่ ผลการวิจัย ตารางค่าสถิติ เป็นต้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสกัดข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ โดยละเอียดดังนี้ 1) ลักษณะทั่วไปของงานวิจัย 2) สรุปผลโดยการนำมาหาแก่นสาระ (Thematic analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการโค้ด (Coding) และทำซ้ำ (Recoding) โดยใช้โปรแกรม NVIO10 ช่วยในการจัดการข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ทำการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างอิสระด้วยวิธีการเดียวกัน เพื่อหาประเด็นหลักและประเด็นย่อย หลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับหากมีประเด็นที่แตกต่างกันให้หาข้อสรุปร่วมกัน การนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน มาเปรียบเทียบข้อค้นพบเพื่อให้ผลการสังเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือเป็นการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)¹⁷

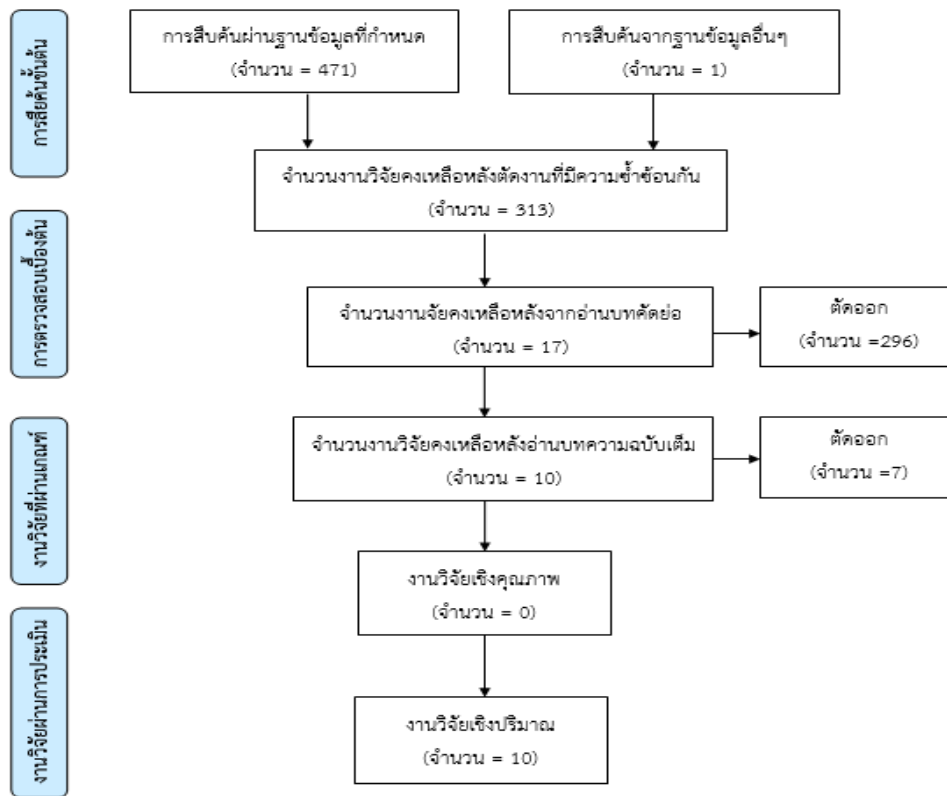
ตารางที่ 1 สรุปเนื้อหาจากบทความวิจัย

ชื่อผู้แต่ง/ปี	รูปแบบวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง/สถิติ	การทดลอง	ผล	ข้อจำกัด
เบญจมาศ และ วิทยา, 2560	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 65 คน - Independent t-test	- ระยะเวลา 3 กิจกรรม - กลุ่มทดลอง โปรแกรมเพศศึกษาครอบด้าน (การให้ข้อมูล ฝึกทักษะ สร้างแรงจูงใจ)	- ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสวมถุงยางอนามัยกับ	- ครูต้องเข้าใจการสอนเพศศึกษาและประเด็นที่เกี่ยวข้องเรื่องเพศ

ชื่อผู้แต่ง/ปี	รูปแบบวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง/สถิติ	การทดลอง	ผล	ข้อจำกัด
นวรรตน์, 2561	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 60 คน - Dependent t-test	- กลุ่มควบคุม เรียนแบบปกติ - ระยะเวลา 14 คาบเรียน - กลุ่มทดลอง เพศศึกษา โดยใช้เลิฟโมเดล - กลุ่มควบคุม เรียนแบบปกติ	โมเดลหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ระดับคะแนนการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มควบคุม	กิจกรรมหลากหลาย กระทบแผนการเรียน
ปราโมทย์, ปิ่นหทัย, ปัญญ์กรินทร์, 2562	- การวิจัยกึ่งทดลอง - ผู้ปกครองเด็กวัยร่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 90 คน - Wilcoxon Signed Rang test - Mann-Whitney u test	- ระยะเวลา 4 กิจกรรม - กลุ่มทดลอง โปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ กลุ่มควบคุม รับการสอนเพศศึกษาตามปกติจากศูนย์บริการสุขภาพ	กลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา การรับรู้ความสามารถตนเองในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา การรับรู้ผลของการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา และทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับบุตรวัยร่นคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ไม่พบ
Monrudee, Rutja, Renee Evangeline, Srisamorn, 2563	- การวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม - วัยร่นอายุ 7-13 ปี จำนวน 79 คน - ผู้ปกครองเด็กอายุ 7-13 ปี จำนวน 76 คน - Independent t-tests - Generalized Estimating Equations (GEE) models	- ระยะเวลา 8 คาบเรียน - กลุ่มทดลอง การสอนเพศศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานและการสอบแบบมีส่วนร่วม - กลุ่มควบคุม การสอนเพศศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยสอนแบบปกติ	เด็กนักเรียนมีทักษะการสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับผู้ปกครองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผู้ปกครองมีทัศนคติ การรับรู้ตนเอง และพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องเพศสูงกว่ากลุ่มควบคุม	- ศึกษาในโรงเรียน สังกัดกระทรวงศึกษา ในกรุงเทพมหานคร - ไม่มีกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติ
จินตนา, 2559	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 75 คน - Dependent t-Test - Independent t-Test	- ระยะเวลา 8 คาบเรียน - กลุ่มทดลอง เรียนเพศโดยใช้ข้อมูล สร้างแรงจูงใจและทักษะเชิงพฤติกรรม - กลุ่มควบคุม เรียนแบบปกติ	กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิต เรื่อง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธในเรื่องที่เกี่ยวข้องประเด็นทางเพศสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ไม่พบ
บุษกร, ดวงกมล, ชัมพร, 2564	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 50 คน - Dependent t-Test - Independent t-Test	- ระยะเวลา 6 สัปดาห์ - กลุ่มทดลอง โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วมในการป้องกัน การตั้งครรภ์ไม่พร้อม พัฒนาขึ้นตามแนวคิดทักษะชีวิตของ	กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศ ทักษะชีวิตโดยรวม และการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ศึกษาในโรงเรียน สังกัดกระทรวงศึกษา เฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อผู้แต่ง/ปี	รูปแบบวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง/สถิติ	การทดลอง	ผล	ข้อจำกัด
เบญจมาภรณ์, ภาวิณี, อัญชลี, 2559	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 112 คน - Dependent t-test	กรมสุขภาพจิต ร่วมกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม - กลุ่มควบคุม เรียนแบบปกติ - ระยะเวลา 2 คาบเรียน และ 3 กิจกรรม - กลุ่มทดลอง เพศศึกษาตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากองค์การแพธ 2550 - กลุ่มควบคุม ไม่มี	นักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามนักเรียน 93% ไม่มั่นใจในการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และ 88.4% ไม่มั่นใจในการสื่อสารกับผู้ปกครองเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยและการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	ไม่พบ
สุชาดา และ สมสมร, 2560	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 87 คน - Dependent t-test	- ระยะเวลา 5 ฐานความรู้ - กลุ่มทดลอง โปรแกรมการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษาที่ประยุกต์ตามทฤษฎีการเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตน - กลุ่มควบคุม ไม่มี	นักเรียนมีความความรู้เรื่องเพศศึกษา และมีความพึงพอใจในการเรียนเพิ่มขึ้น	ไม่พบ
อนุชา และ นคร, 2562	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 30 คน - Dependent t-test	- ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา - กลุ่มทดลอง คอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามขั้นตอนของกาเย่ - กลุ่มควบคุม ไม่มี	การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้การเรียนเพศศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มความรู้ และความพึงพอใจในการเรียน	ระยะเวลาเตรียมงาน ต้องมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์
ชัชววรรณ และ จินตนา, 2562	- การวิจัยกึ่งทดลอง - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 60 คน - Dependent t-Test - Independent t-Test	- ระยะเวลา 8 สัปดาห์ - กลุ่มทดลอง เพศศึกษาโดยใช้โปรแกรมที่พัฒนา มาจากแนวคิดด้านจิตพิสัย - กลุ่มควบคุม เรียนแบบปกติ	เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคม และวัฒนธรรมไทยสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุม	ใช้อุปกรณ์หลากหลาย ครูต้องเข้าใจขั้นตอนที่ชัดเจน

ผลการศึกษา

แผนภาพที่ 1 ผลการสืบค้นตาม PRISMA diagram

จากแผนภาพที่ 1 การสืบค้นข้อมูลผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ พบงานวิจัยจำนวน 472 เรื่อง หลังจากตัดงานวิจัยที่ซ้ำซ้อนกันเหลืองานวิจัยจำนวน 313 เรื่อง ผู้วิจัยได้อ่านบทคัดย่อของบทความพบว่า มีงานคงเหลือทั้งสิ้น 17 เรื่อง ที่เป็นตามข้อกำหนดของเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) หลังจากอ่านบทความวิจัยฉบับเต็มพบงานวิจัย 7 เรื่องที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์คัดเข้าเนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีกลุ่มประชากรที่มีความจำเพาะที่เกี่ยวกับความพิการด้านร่างกาย คงเหลืองานวิจัยทั้งสิ้น 10 เรื่องที่เป็นไปตามเกณฑ์คัดเข้า

บทความวิจัยจำนวน 10 เรื่องได้ผ่านเกณฑ์การประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไปทุกเรื่อง ประกอบไปด้วยงานวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวจำนวน 3 เรื่อง งานวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มจำนวน 6 เรื่อง และงานวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized controlled trial: RCT) จำนวน 1 เรื่อง โดยมีงานวิจัย 8 เรื่องที่ทำการศึกษาในเด็กนักเรียนในโรงเรียนอายุระหว่าง 7 - 18 ปี และมีงานวิจัย 2 เรื่องกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองเด็กของเด็กรุ่นอายุ 7 - 18 ปี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย 9 เรื่อง เป็นสถิติพารามิเตอร์ มีจำนวน 1 งานวิจัยที่ใช้สถิตินอนพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล บทความวิจัยที่พบเป็นภาษาไทย 9 เรื่อง และ 1 เรื่องเป็นภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษา

รูปแบบการสอนเพศศึกษา	ตัวแปรที่ศึกษา					ผู้รับประโยชน์
	ความรู้	ทักษะชีวิต	ทักษะการสื่อสาร	ความพึงพอใจ	ค่านิยมที่ดี	
1. การพัฒนาทักษะชีวิต						
1.1 แนวคิดข้อมูล แรงจูงใจ และพฤติกรรม		/				
1.2 แนวคิดทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม	/	/				เด็กวัยรุ่น
1.3 เพศศึกษาแบบรอบด้าน	/	/				โรงเรียน
1.4 โครงการรื้ออย่างปลอดภัย	/					
1.5 การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน	/		/			
2. การส่งเสริมการมีคุณค่าในตนเอง						
2.1 แนวคิดการเสริมสร้างสมรรถนะตนเอง	/			/		เด็กวัยรุ่น
2.2 การสอนโดยใช้เลิฟโมเดลตามแนวคิดจิตปัญญาและศาสนา	/			/		ผู้ปกครอง โรงเรียน
3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี						
3.1 การสอนโดยใช้เทคโนโลยีและการเรียนแบบมีส่วนร่วม			/			เด็กวัยรุ่น
3.2 การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามแนวคิดกาเย	/			/		ผู้ปกครอง โรงเรียน
4. การสร้างค่านิยมที่ดีงาม						
					/	เด็กวัยรุ่น

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการสอนเพศศึกษามุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะชีวิตจำนวน 5 เรื่อง รองลงมาได้แก่ การสอนเพศศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีคุณค่าในตนเอง การใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสอน และการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้การสอนเพศศึกษาของไทยมีการศึกษาตัวแปรเรื่องความรู้มากที่สุด โดยพบงานวิจัยจำนวน 7 เรื่องที่ได้วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน รองลงมาเป็นการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับความพึงพอใจในการสอนเพศศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสาร เรื่องเพศศึกษา และค่านิยมที่ดีงาม ตามลำดับ

เทคนิคและหัวข้อการสอนเพศศึกษาในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า การสอนเพศศึกษาในประเทศไทยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ในหนึ่งโปรแกรมการสอน เช่น การสอนแบบบรรยายในชั้นเรียน การสอนผ่านวิทยากร การเล่าผ่านประสบการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การจัดทำโครงการกลุ่ม การสนทนากลุ่ม กิจกรรมทางพุทธศาสนา กิจกรรมโดยเพื่อน การเรียนผ่านสื่อวิดีโอ การเล่นเกม และการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ในการสอนเพศศึกษา และพบมี 1 การศึกษาวิจัยที่ใช้เทคนิคการบรรยายเป็นหลักในการสอนเพศศึกษา¹⁸

หัวข้อการสอนเพศศึกษา ได้แก่ ร่างกายมนุษย์ พัฒนาการของวัยรุ่น สังคมไทยและทัศนคติต่อเรื่องเพศ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทักษะการเจรจาต่อรอง ทักษะการปฏิเสธและการใช้ถุงยางอนามัย พบงานวิจัยจำนวน 1 เรื่อง ที่นำประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศเข้ามาอยู่ในหัวข้อสอนเพศศึกษา¹⁹ และพบ 2 งานวิจัย ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาให้กับผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้²⁰⁻²¹

รูปแบบการสอนเพศศึกษาในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบ 4 รูปแบบหลักในการสอนเพศศึกษาของไทย โดยวิธีการหลักที่พบมากที่สุด คือ การสอนเพศศึกษาโดยเน้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต รูปแบบการสอนเพศศึกษาสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะชีวิต

การพัฒนาทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องเพศจะช่วยให้เด็กวัยรุ่นมีความสามารถในการจัดการปัญหา ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม จากการทบทวนวรรณกรรมพบการศึกษาวิจัยจำนวน 5 เรื่อง ที่พยายามพัฒนาทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศแก่เด็กวัยรุ่น ได้แก่ 1) การสอนเพศศึกษา โดยใช้แนวคิดแนวคิดด้านข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม²² 2) การประยุกต์ใช้แนวคิดทักษะชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มทักษะการป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตอนต้น²³ 3) เพศศึกษา แบบรอบด้านผ่านการให้ความรู้เชิงทฤษฎีและการฝึกทักษะการใส่ถุงยางอนามัย¹⁸ 4) โครงการรณรงค์ ปลอดภัยในวัยเรียนต่อความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีศักยภาพในการสร้าง ภูมิคุ้มกันต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม²⁴ และ 5) งานวิจัยโดย ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์, ปิ่นฤทธิ์ ศุภเมธพร และปัญญกรินทร์ หอยรัตน์²⁰ ศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ โดยใช้แนวคิดทักษะการสื่อสารจากการเรียนรู้ร่วมกัน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และแนวคิด การสื่อสาร

2. การส่งเสริมคุณค่าในตนเอง

การส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นตระหนักถึงคุณค่าในตนเองจะช่วยลดปัญหาทางเพศได้ พบการศึกษา ที่ใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนเพศศึกษาผ่านกิจกรรมเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ความรู้ และสร้างความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมปลาย เพื่อเพิ่มความตระหนักถึงความสามารถในตนเอง²⁵ นอกจากนี้พบการศึกษาเรื่องเพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “โมเดลเลิฟ” (LOVE MODEL) ในนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้น ที่พัฒนามาจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดทางพุทธศาสนา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในด้านความคิด ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ทำให้เป็นมนุษย์ธรรมอย่างละเอียด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลง และความหมาย ของชีวิต¹⁹

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับเพศศึกษา

เทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของคนในยุคปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนรู้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบงานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง ที่นำเทคโนโลยีมาสอนเพศศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาโปรแกรมการสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมีส่วนร่วมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา (Parent participatory technology-based learning)²¹ และ 2) การพัฒนาบทเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพศศึกษา ตามขั้นตอนที่พัฒนามาจาก แนวคิดของกาเย่ (Gagne & Briggs) เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในบทเรียน ได้ง่าย²⁶

4. วัฒนธรรมและค่านิยมทางเพศ

การเข้าใจค่านิยมและวัฒนธรรมจะช่วยให้เด็กวัยรุ่นแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม มีการศึกษาวิจัย 1 เรื่อง ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย ที่มีต่อค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยต้องการสร้างค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมและ วัฒนธรรมไทยให้กับเด็กวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นกิจกรรมที่สร้างพฤติกรรมที่ตรงสอดคล้องกับ วัฒนธรรมไทย เช่น การวางตัว ความเป็นสุภาพบุรุษ และสุภาพสตรี เป็นต้น²⁷

ผลการสอนเพศศึกษาในประเทศไทย

ความรู้เป็นผลลัพธ์หลักที่งานวิจัยหลายเรื่องให้ความสำคัญในการประเมิน ในส่วนของผลลัพธ์ด้านอื่น ๆ ยังมีความหลากหลาย โดยผลการสอนเพศศึกษา แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสาร ทศนคติและค่านิยมทางเพศ และความพึงพอใจต่อการสอนเพศศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบบางงานวิจัยจำนวน 7 เรื่อง ที่ประเมินผลด้านความรู้เรื่องเพศศึกษาของเด็กวัยรุ่นและผู้ปกครอง การสอนเพศศึกษาด้วยการใช้โมเดลเลฟ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยด้านความดี ความจริง และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา พัฒนาจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดทางพุทธศาสนา ใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 14 คาบเรียน พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับ การเรียนเพศศึกษาตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)¹⁹ ในขณะเดียวกันการศึกษาวิจัย การสอนเพศศึกษาแบบกลุ่มเดียว โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer assisted instruction หรือ CAI) ตามแนวคิดของกาย์ ประกอบด้วย การสร้างความสนใจ บอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม เพิ่มความรู้ใหม่ สร้างความสัมพันธ์ของเนื้อหา กระตุ้นการตอบสนอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ ทดสอบผลการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางการสอนเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)²⁶

การศึกษากลุ่มเดียวโดยใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนเพศศึกษา โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องเพศ วิถีชีวิตของวัยรุ่น การป้องกันตัวเองและรู้เท่าทัน การรู้เท่าทันสื่อและคน และการสร้าง Club วัยเกรียนให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$)²⁵ นอกจากนี้พบการศึกษาค้นคว้าของโครงการรื้ออย่างปลอดภัยในวัยเรียนต่อความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา ที่พัฒนาจากองค์การแพธ ปี พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย การให้ความรู้ การปรึกษาร่วมกับเพื่อน การสอดแทรกแนวคิดทางพระพุทธศาสนา และภาวะผู้นำ ซึ่งถึงแม้จะช่วยให้เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) แต่ยังไม่สามารถเพิ่มความมั่นใจในตนเองเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยได้ โดยนักเรียนร้อยละ 93.8 ไม่มั่นใจที่จะมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และร้อยละ 88.4 รู้สึกไม่มั่นใจที่จะพูดคุยกับคูรักรักของตนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และการตั้งครมโดยไม่ตั้งใจ²⁴

การศึกษาของ บุชร กนแกม, ดวงมกล ปิ่นเฉลียว และทิพย์ฉมพร เกษโกมล²³ ใช้โปรแกรมการสอนเพศศึกษาเพื่อเสริมทักษะชีวิต เนื้อหาสาระครอบคลุมประเด็นการตระหนักในคุณค่าตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การตัดสินใจแก้ปัญหา และการเรียนแบบมีส่วนร่วม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)²³ นอกจากนี้ยังพบ 1 งานวิจัย ที่ศึกษาผลการสอนเพศศึกษา เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารแก่ผู้ปกครองเด็กวัยรุ่น โดยมีการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาและจิตวิทยาวัยรุ่น รวมถึงการฝึกทักษะการสื่อสารกับบุตร พบว่าผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษาสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)²⁰

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้พบบางงานวิจัย 1 เรื่อง ศึกษาผลการสอนเพศศึกษาแบบรอบด้าน ผ่านการให้ความรู้เชิงทฤษฎีและการฝึกทักษะการใส่ถุงยางอนามัย ประกอบไปด้วยการสอน 110 นาที โดยมีเนื้อหาหลากหลาย ได้แก่ การบรรยายแบบมีส่วนร่วม การฝึกทักษะการปฏิเสธ และการสร้างแรงจูงใจ

ในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย พบว่าโปรแกรมเพศศึกษานี้ไม่สามารถเพิ่มความรู้ให้กับเด็กนักเรียนได้ โดยคะแนนด้านความรู้ไม่มีความแตกต่างกันกับกลุ่มควบคุม¹⁸

2. ทักษะชีวิต

การศึกษาครั้งนี้พบการวิจัย 3 เรื่อง ที่รายงานถึงทักษะชีวิตทางเพศของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ การสอนเพศศึกษาที่ใช้แนวคิดด้านข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม (Information-Motivation-Behavioural Skills Mode: IMB) เพื่อช่วยเพิ่มทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการปฏิเสธ ใช้เวลาทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ โดยให้กลุ่มควบคุมเรียนเพศศึกษาตามปกติ ผลพบว่าคะแนนทักษะชีวิตเรื่องเพศโดยรวม การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธของกลุ่มทดลองสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$)²²

การศึกษาโดยใช้แนวคิดทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต ปี พ.ศ. 2543 ที่ได้พัฒนามาจากองค์การอนามัยโลก (WHO) มีเป้าหมายในการเพิ่มทักษะการป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ใช้เวลาทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ พบว่าคะแนนทักษะชีวิต พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผนของวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)²³ และการสอนเพศศึกษาแบบรอบด้าน ฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสวมถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง ผลการศึกษาพบว่า คะแนนด้านทักษะการใส่ถุงยางอนามัยกับหุ่นตัวอย่างของกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าควบคุมที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)¹⁸

3. ทักษะการสื่อสาร

งานวิจัย 2 เรื่อง ศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารเกี่ยวเรื่องเพศในกลุ่มผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่น การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการเรียนเพศศึกษา ร่วมกับการเรียนแบบมีส่วนร่วมระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยให้กลุ่มควบคุมเรียนเพศศึกษาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามหัวข้อที่กำหนด และกลุ่มทดลองผู้ปกครองใช้ Line application ผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อสื่อสาร และปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งให้ผู้ปกครองใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้น (Talk to teen) เพื่อเข้าไปศึกษาข้อมูลที่เตรียมไว้ให้ เช่น การดูและวิดีโอต่างๆ หลังการทดลองผู้ปกครองมีพฤติกรรมสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับบุตรสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.003$) ในขณะเดียวกันเด็กวัยรุ่นกลุ่มทดลองเรียนเพศศึกษาโดยใช้โปรแกรมเกมคอมพิวเตอร์ที่สร้างขึ้น เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ร่วมกับการพูดคุยผ่านห้องเรียนออนไลน์กับผู้เชี่ยวชาญ พบว่าเด็กกลุ่มทดลองสามารถสื่อสารกับพ่อแม่เกี่ยวกับหัวข้อทางเพศได้มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$)²¹ เช่นเดียวกับโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ โดยใช้แนวคิดทักษะการสื่อสารจากการเรียนรู้ร่วมกัน การรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยให้ผู้ปกครองเข้าร่วม 4 กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการสื่อสารกับบุตรเรื่องเพศศึกษา พบว่ากลุ่มควบคุมมีทัศนคติในการสื่อสารเรื่องเพศ ($p < 0.05$) การรับรู้ความสามารถในตนเองของการสื่อสารเรื่องเพศ ($p < 0.01$) การรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารทางเพศ ($p < 0.05$) และทักษะการสื่อสารทางเพศสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติจากศูนย์บริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)²⁰

4. ทัศนคติและค่านิยมทางเพศ

การศึกษาครั้งนี้พบ 1 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องเพศ โดยศึกษาผลการใช้กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เรื่องเพศศึกษา ใช้แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย สำหรับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 กิจกรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบนักเรียนมีคะแนนค่านิยมเรื่องเพศที่เหมาะสมตามสังคมไทยเพิ่มขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)²⁷

5. ความพึงพอใจต่อการสอนเพศศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การสอนเพศศึกษาโดยการเสริมสร้างสมรรถนะตนเอง ($\bar{X} = 4.19$)²⁵ และการสอนโดยใช้เลิฟโมเดลตามแนวคิดจิตตปัญญาและศาสนา ($\bar{X} = 2.85$)¹⁹ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการสอนเพศศึกษาในระดับมาก และการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามแนวคิดกาเย่ พบว่าเด็กนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนเพศศึกษาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)²⁶

อภิปรายผลการวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้พบบทความวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบสองกลุ่ม จำนวน 6 เรื่อง การออกแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว จำนวน 3 เรื่อง และอีก 1 เรื่องเป็นงานวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized controlled trial: RCT) การศึกษาวิจัยเรื่องเพศศึกษายังขาดรูปแบบการวิจัยที่มีความเข้มแข็งเพื่อให้ได้ผลที่น่าเชื่อถือและเพียงพอ โดยเฉพาะการวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (RCT) ซึ่งใช้ประเมินประสิทธิภาพของการทดลองทางการแพทย์อย่างหลากหลาย และถูกนำมาใช้ในสถานศึกษามานาน²⁸ การศึกษาวิจัยเรื่องเพศศึกษาที่ดำเนินการในโรงเรียนมักมีข้อจำกัดเรื่องเวลา² มีผลต่อการออกแบบวิจัยที่ต้องใช้ระยะเวลาทดลองนาน ทำให้รูปแบบงานวิจัยต้องปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และการเรียนของวัยรุ่น

บทความวิจัยทั้ง 10 เรื่อง ดำเนินการในโรงเรียน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนอายุ 7 - 18 ปี และผู้ปกครองเด็กวัยรุ่น ไม่พบงานวิจัยที่ดำเนินการโดยบุคลากรทางสุขภาพ สถานบริการสุขภาพ หรือชุมชน สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมเรื่องเพศศึกษาสำหรับวัยรุ่นตอนต้น ระบุว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนเพศศึกษาพบในโรงเรียนมากที่สุด²⁹ ผลการวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาไทย รายงานว่าเหตุผลที่การสอนเพศศึกษามักเกิดขึ้นในโรงเรียน เนื่องจากคาดหวังในผลของการสอนเพศศึกษา ที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาอันเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นนักเรียน และครูถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการสอนเพศศึกษา² การสอนเพศศึกษาไม่ควรจำกัดให้มีเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ควรมีการสอนเพศศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ซึ่งเด็กวัยรุ่นไม่ได้ใช้เวลาในโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียว เด็กวัยรุ่นยังใช้เวลาอยู่กับครอบครัว ชุมชน และสังคมที่มีวัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างกัน อันจะมีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของเด็ก³⁰

2. การสอนเพศศึกษาในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ โดยในหนึ่งโปรแกรมจะใช้เทคนิคที่ผสมผสานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจมาศ โอฬารรัตน์มณี²⁹ แสดงให้เห็นว่าเพศศึกษาในประเทศไทยเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ เกมสัปดาห์ และอุปกรณ์สาธิตการคุมกำเนิด การใช้เทคนิคที่หลากหลายทำให้การสอนมีประสิทธิภาพสูง และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลายแง่มุมจากการการโต้ตอบ แลกเปลี่ยนจากกิจกรรมต่าง ๆ³¹

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า หัวข้อการสอนเพศศึกษายังคงสอนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์ พัฒนาการของวัยรุ่น สังคมไทย ทศนคติต่อเรื่องเพศ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และการตั้งครมไม่พึงประสงค์ พบงานวิจัยจำนวน 1 เรื่อง ที่สอนเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ และกล่าวถึงความเท่าเทียมทางเพศ (Gender equality) การสอนเพศศึกษาของไทยที่ครอบคลุมประเด็นความเท่าเทียมทางเพศ ยังมีไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ความเสมอภาคทางเพศให้กับวัยรุ่น³²

การทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ พบการสอนเพศศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ที่มีผลต่อมุมมองเรื่องเพศของเด็กวัยรุ่นไทย แต่การสอนเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศ ความเชื่อเรื่องเพศที่หลากหลาย ยังเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ยากสำหรับเด็กวัยรุ่น ดังนั้นผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัว และชุมชนควรตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อนที่จะนำไปสอนหรือให้คำแนะนำแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมในสังคมปัจจุบันได้ โดยวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมเป็นตัวทำนายทัศนคติทางเพศและพฤติกรรมทางเพศได้เป็นอย่างดี³³

การศึกษาวิจัยจำนวน 2 เรื่อง ทำการศึกษาการสอนเพศศึกษาโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสอน การศึกษาของ อนุชา กนกถาวรธรรม และมนคร ละลอกน้ำ²⁶ ระบุว่าการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีข้อจำกัด เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมสอนนาน รวมทั้งผู้สอนต้องมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับ วลัยยา ธรรมพินิจวัฒนา และเบญจมาศ โอฬารรัตน์มณี³⁴ ทำการศึกษาการสอนเพศศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า การสอนเพศศึกษาเป็นการป้องกันความเสี่ยงทางเพศที่ดีแก่วัยรุ่น แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะของครูผู้สอน เวลาสอนไม่เพียงพอ และขาดสื่อการสอน ถึงแม้จะมีข้อจำกัดแต่การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยสอนเพศศึกษายังเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของวัยรุ่น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบโดยยูนิเซฟประเทศไทยระบุว่า สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพสูง และมีผลต่อประสิทธิภาพการสอนเพศศึกษาของไทย²

3. ผลการสอนเพศศึกษาจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การสอนเพศศึกษาช่วยให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้เพิ่มขึ้น ดังนั้น เพศศึกษาจึงจำเป็นและเป็นประโยชน์สำหรับวัยรุ่น³⁵ ถึงแม้การสอนเพศศึกษาในประเทศไทยเป็นการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย แต่การประเมินผลยังขาดการประเมินทักษะที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา เช่นเดียวกับ Montgomery and Kner²⁸ พบว่าความรู้และทัศนคติเรื่องเพศมักเป็นประเด็นหลักในการประเมินผลของการสอนเพศศึกษา แม้ว่าจะมีหัวข้อต่าง ๆ ในหลักสูตรการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนที่ครอบคลุม แต่ไม่ได้ประเมินผลอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะผลการสอนเพศศึกษาด้านบวก เช่น การส่งเสริมทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางเพศ³³

นอกจากนี้ การติดตามผลของงานวิจัยทั้งหมดที่พบเป็นการติดตามก่อนและหลังทดลอง ไม่พบงานวิจัยที่ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถประเมินผลในระยะยาวได้ Monrudee and Rutja³⁰ ได้ทบทวนวรรณกรรมเรื่องกิจกรรมการป้องกันปัญหาสุขภาพทางเพศ ในเด็กวัยรุ่นตอนต้น พบว่า มีงานวิจัยร้อยละ 66 ที่ทำการติดตามผล 2 ครั้งหรือมากกว่า ซึ่งการติดตามระยะยาวจะช่วยให้นักวิจัยสามารถประเมินผลในแต่ละระยะได้ เนื่องจากเด็กวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย และจิตใจอยู่ตลอดเวลา การติดตามระยะยาวจะช่วยทำนายพฤติกรรมที่คงอยู่ได้

สรุป

การสอนเพศศึกษาของไทยมีการใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย เช่น การบรรยาย การเล่าประสบการณ์ตรง การใช้เทคโนโลยีประกอบการสอน รูปแบบการสอนเพศศึกษามุ่งการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการส่งเสริมคุณค่าในตนเอง และการนำเทคโนโลยีมามีส่วนร่วมในการสอน การสอนเพศศึกษาช่วยเพิ่มความรู้และทักษะเรื่องเพศศึกษาให้กับเด็กวัยรุ่น วัยรุ่นมีค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย ผู้ดูแลเด็กมีทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาดีขึ้น อย่างไรก็ตามการสอนเพศศึกษาของไทยยังมีข้อจำกัด

ที่สำคัญทั้งในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอน สื่อการสอน การสื่อสาร ทักษะคิดเรื่องเพศ และไม่สามารถติดตามหรือประเมินผู้เรียนในการเลือกตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ ซึ่งต้องมีการพัฒนาการสอนเพศศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษานี้รวบรวมเฉพาะการศึกษาวิจัยสำหรับวัยรุ่นในประเทศไทย และสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ 6 ฐานข้อมูล ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งเป็นบริบทข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเป็นผลให้การศึกษานี้ไม่สามารถครอบคลุมไปถึงประชากรอื่น ๆ ในประเทศที่ต่างออกไป รวมถึงกลุ่มประชากรอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ข้างต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. โปรแกรมการสอนเพศศึกษาควรเปลี่ยนจากการให้ความรู้ไปสู่ทักษะปฏิบัติหรือทักษะที่จำเป็นเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ควรมีการพัฒนาเทคนิคการสอนเพศศึกษาโดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน
3. ขอบเขตเนื้อหาควรครอบคลุมไปถึงเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เพื่อส่งเสริมให้เด็กไทยเข้าใจถึงบทบาททางเพศ ความเท่าเทียมทางเพศ ส่งเสริมการมีคุณค่าในตนเอง
4. ควรมีการสอนเพศศึกษาในพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากโรงเรียน เพื่อช่วยให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัว ชุมชน และสถานบริการสุขภาพ
5. การศึกษาวิจัยเรื่องการสอนเพศศึกษาควรพัฒนารูปแบบการวิจัยที่มีความเข้มแข็งเพื่อให้ได้ผลที่น่าเชื่อถือ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

1. ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 14 ม.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaipediatrics.org/Media/media-20161207115138.pdf>
2. UNICEF Thailand. Review of Comprehensive Sexuality Education in Thailand [Internet]. 2016 [cited 2021 Feb 14]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/reports/review-comprehensive-sexuality-education-thailand>.
3. Sritakaew N. Developing a theoretical perspective about Thai pregnant teenagers and their families - a grounded theory nursing study [Dissertation]. Newcastle: The University of Newcastle, Australia; 2017.
4. Ruanjan S. The situation of sexual risk behaviours of adolescents in pilot area for teenage pregnancy prevention and solving in Uttaradit province. KKU Journal for Public Health Research 2013;6:101-110.

5. กรรรัก ศรีเมือง, อนันต์ มาลารัตน์, พรสุข หุ่นนิรันดร์. สภาพ ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมป้องกันความเสี่ยงทางเพศแบบพุทธวิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ธรรมศาสตร์เวชสาร 2559;16:253-62.
6. UNESCO Thailand. International academic practice: Using a scientifically backed approach [Internet]. 2019 [cited 2020 Dec 10]. Available from: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/368655tha.pdf>.
7. UNICEF Thailand. Adolescent development and adolescent participation: All adolescents should grow up strong and well informed, and their voices must be heard [internet]. 2016 [cited 2021 Jan 6]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/what-we-do/adolescent-development-and-adolescent-participation>
8. The Bureau of Reproductive Health. Reproductive health situation [Internet]. 2019 [cited 2020 Dec 12]. Available from: http://rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=86
9. Thai health promotion foundation. Adolescence and risk of HIV infection [Internet]. 2018 [cited 2020 Sep 4]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th/Content/34201->
10. สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานเฝ้าระวังการแท้งประเทศไทย พ.ศ. 2562 [อินเทอร์เน็ต]. 2562 [เข้าถึงเมื่อ 14 ม.ค. 2564]. เข้าถึงได้จาก: : https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/rh/n330_d1a80b22d8a4daa876f459095915af6d_Ebook_Abortion_62.pdf
11. Aromataris E, Munn Z. "JBI Manual for Evidence Synthesis" [Internet]. 2020 [cited 2020 Jul 5]. Available from: <https://synthesismanual.jbi.global>
12. Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement. PLoS Medicine 2009;6:1-6. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>
13. Liberati A, Altman DG, Jennifer T, Cynthia M, Pete CG, John PA, et al. The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate healthcare interventions: explanation and elaboration. BMJ 2009; 339:1-27. <https://doi.org/10.1136/bmj.b2700>.
14. The Joanna Briggs Institute. CRITICAL APPRAISAL TOOLS [Internet]. 2020 [cited 2020 Sep 18]. Available from: <https://joannabriggs.org/critical-appraisal-tools>
15. Landis JR, Koch GG. The measurement of observer agreement for categorical data. Biometrics. 1977;33:159-74. <https://doi.org/10.2307/2529310>
16. Kable AK, Pich J, Maslin-Prothero SE. A structured approach to documenting a search strategy for publication: a 12-step guideline for authors. Nurse Education Today 2012;32: 878-886.
17. Patton MQ. Qualitative evaluation and research methods. 3 editions. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc; 2002.

18. เบ็ญจมาศ โอฟารรัตน์มณี, วีรยา จึงสมเจตไพศาล. ผลของการสอนเพศศึกษารอบด้านต่อความรู้และทักษะการสวมถุงยางอนามัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 2. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2560;35:48-60.
19. นวรัตน์ ธิญญศิริ. ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้โมเดลเลิฟเพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ 2561;19:67-81.
20. ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์, ปิ่นฤทธิ์ ศุภเมธพร, ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์. ผลของโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะของผู้ปกครองในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานวัยรุ่นเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการตั้งครรภ์ไม่พร้อม. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ 2562;35:86-98.
21. Chokprajakchad M, Phuphaibul R, Sieving RE, Phumonsakul S. Effectiveness of parent participation in a technology-based adolescent sexuality education program: A randomized control trial. Pac Rim Int J Nurs Res Thail 2020; 24:219-33.
22. จินตนา บรรลือศักดิ์. การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. วารสารครุศาสตร์ 2559;44:33-56.
23. บุษกร กนแกม, ดวงมล ปิ่นเฉลียว, ทิพย์ฉัตร เกษโกมล. ผลของโปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม ต่อความรู้เรื่องเพศศึกษา ทักษะชีวิตและพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นตอนต้น. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ 2564;8:196-210.
24. เบญจมาภรณ์ นาคามดี, ภาวิณี จิตตเสถียร, อัญชลี รุ่งฉาย. ผลของโครงการรณรงค์อย่างปลอดภัยในวัยรุ่นต่อความรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย 2559;22:7-16.
25. สุชาดา ปราบมิชัย, สมสมร เรืองวรบูรณ์. ผลของโปรแกรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาต่อความรู้เรื่องเพศและความพึงพอใจต่อโปรแกรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ศรีนครินทร์เวชสาร 2560;32:263-8.
26. อนุชา กนกถาวรธรรม, นคร ละลอกน้ำ. การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้ขั้นตอนการสอนของกาเย่ เรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 2562; 21:329-41.
27. ชัชวรณ์ จุงกลาง, จินตนา สรายุทธพิทักษ์. ผลการใช้กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เรื่อง เพศศึกษา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยที่มีต่อค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมไทย. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2562;47:175-95.
28. Montgomery P, Knerr W. Review of the Evidence in Sexuality Education: Report to inform the update of the UNESCO International Technical on Sexuality Education [Internet]. 2018 [cited 2021 Feb 10]. Available from: <https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/180165eng.pdf>
29. เบ็ญจมาศ โอฟารรัตน์มณี. เพศวิถีศึกษาสำหรับวัยรุ่นตอนต้น: การทบทวนวรรณกรรม. วารสารสภาการพยาบาล 2561;33:67-81.

30. Monrudee C, Rutja P. Sexual health interventions among early adolescents: an integrative review. *Journal of Health Research* 2018;32:467-77
31. Lopez LM, Bernholc A, Chen M, Tolley E. School-based interventions for improving contraceptive use in adolescents. *Cochrane Database Systematic Reviews* 2016;6:1-66. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD012249>
32. Haberland N, Rogow D. Sexuality Education: Emerging Trends in Evidence and Practice. *Journal of Adolescent Health* 2015;56:515-21.
33. Villar ME, Concha M. Sexuality education and cultural values: experiences and attitudes of Latina immigrant women. *Sex education* 2012;12:545-54.
34. วลัยยา ธรรมพนิชวัฒน์, เบญจมาศ โอฬารรัตน์มณี. เพศศึกษาสำหรับวัยรุ่นในโรงเรียน: กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสภาการพยาบาล* 2561;33:82-98.
35. García-Vázquez J, Quintó L, Agulló-Tomás E. Impact of a sexuality education programme in terms of knowledge, attitudes, and sexual behaviour among adolescents in Asturias (Spain). *Global Health Promotion* 2019;27:122-30.